

תגובה לתגובה

במאמרי 'סדר ותוכן בספר במדבר' חילקתי את הספר לשלוש חטיבות עיקריות: א. פרקים א'–י' – מבנה המחנה וענייני מסע; ב. פרקים י"א–כ"א – סיפורי תלונה; ג. פרקים כ"ה–ל"ו – פרקי התנחלות וסיום.

י' קאהן חולק בעיקר על ראיית החטיבה השנייה כחטיבה אחת, והוא מחלק אותה כך: פרקים י"א–י"ז – הריסת המערכת של המחנה; פרקים כ"ה–ל"ו – יצירת המחנה של דור באי הארץ. אף לשיטתי ייתכן שישנו מהפך בתוך גוש סיפורי התלונה, ואכן ניסיתי להראות את המהפך בין פרק כ' לפרק כ"א. אולם בכל זאת דבריו של קאהן אינם נראים לי, ואנסה להסביר את דברי.

א. במאמרי השוויתי בין סיפורי התלונה בספר שמות לסיפורי התלונה בספר במדבר. מטרת ההשוואה: להראות שישנו מכנה משותף לסיפורי ספר במדבר, המבדיל בינם לסיפורי ספר שמות. בכל סיפורי ספר במדבר ישנו עונש¹, ואילו בכל סיפורי התלונה בספר שמות אין עונשים. קו זה מאפיין את חטיבת סיפורי התלונה בספר במדבר בשלמותה (י"א–כ"א).

ב. במאמרי ניסיתי להראות, שלגוש סיפורי התלונה ישנו מבנה כיאסטי. מבנה זה משול לחצים שבהם התורה עצמה מכוונת אותנו כיצד לחלק את הספר, וממילא מבנה זה מלמד, שהפרקים י"א–כ"א מהווים גוש אחד.

ג. קאהן סבור שישנו מהפך לאחר פרק י"ז, אולם לא ניסה להסביר במה מתבטא המהפך. האם ישנו הבדל בין התנהגות העם בסיפור מי מריבה לבין זו שבסיפורים הקודמים? בדברי הראיתי מהפך בפרקים כ"ה–כ"א, וקאהן, הדוחה את דברי, אינו מסביר מה הפגם בניחות שהצעתי.

ד. היסוד לדברי המשיג טמון, כמדומני, במשפט "ספר במדבר הוא ספר הפקודים לאורך כל הדרך"; והוא מבאר בהרחבה את משמעות ה'פקודים'. אני בהחלט מקבל את הדברים, ואיני רואה בהם סתירה לדברי.

ולסיום, נדמה לי שבדרך-כלל מתייחסים לענייני חלוקה ספרותית של ספרים, כעניינים שאין בהם מקום לראייה אובייקטיבית. בדברי השתדלתי ללכת בעקבות קולו של הכתוב ובעקבות סימנים הטמונים בכתובים. ואף בתגובתי זו ניסיתי להראות בקצרה, שאין כאן ראייה שרירותית.

1. פרט לסיפור מי מריבה בפרק כ', שבו אין עונש לעם. במאמרי הצעתי, שההליכה בדרך העוקפת דרך הר הקור היא עונשו של העם על תלונתו.